

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie IV./2020
Senát II

Nález:

spisová značka	II. ÚS 157/2019
populárny názov	Trovy - zavinenie zastavenia konania
sudca spravodajca	Peter Molnár
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	20.02.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 1 ods. 1
analytická právna veta	Ustanovenie § 256 ods. 1 CSP modifikuje v otázke náhrady trov konania všeobecnú zásadu úspechu vo veci zásadou procesnej zodpovednosti za zavinenie zastavenia konania. Trovy konania je teda povinná nahradiť tá zo strán, ktorá procesne zaviniła zastavenie konania. Pojem procesné zavinenie, použitý ustanovením § 256 CSP, sa tak posudzuje výlučne z procesného hľadiska. Ide o inštitút procesného práva a rozhodujúcimi skutočnosťami pre posúdenie uvedenej zodpovednosti za zavinenie sú skutočnosti, ktoré vznikli po začatí konania.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka bola žalovanou účastníčkou konania o ochranu osobnosti vedeného pred okresným súdom, v rámci ktorého rozhodol okresný súd rozsudkom z 18. júna 2007, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť uverejnenia ospravedlnenia sa žalobcovi, zaplattenia náhrady nemajetkovej ujmy v sume 1 000 000 Sk a náhrady trov konania žalobcovi. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd rozsudkom z 23. marca 2009, ktorým napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil tak, že ho v časti zrušil a konanie zastavil a vo zvyšnej časti ako vecne správny potvrdil. O dovolaní, ktoré proti druhostupňovému rozsudku (v potvrdzujúcej časti) sťažovateľka podala, rozhodol najvyšší súd tak, že ho uznesením z 25. marca 2010 odmietol. Na základe ústavnej sťažnosti sťažovateľky ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 408/2010-87 zo 16. júna 2011 konštatoval porušenie práv sťažovateľky a druhostupňový rozsudok krajského súdu v časti potvrdzujúceho výroku týkajúceho sa priznania náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi a v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania zrušil a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie. Svojím nasledujúcim rozsudkom z 1. decembra 2011 krajský súd v časti náhrady nemajetkovej ujmy prvostupňový rozsudok okresného súdu potvrdil. O dovolaní sťažovateľky, ktoré proti predmetnému rozsudku krajského súdu podala, rozhodol najvyšší súd uznesením z 25. apríla 2013, ktorým dovolanie odmietol. Na základe v poradí druhej ústavnej sťažnosti sťažovateľky rozhodol ústavný súd nálezom sp. zn. IV. ÚS 213/2014 z 26. apríla 2016 o porušení práv sťažovateľky, o zrušení v poradí druhého druhostupňového rozsudku krajského súdu a o vrátení veci krajskému súdu na ďalšie konanie s odôvodnením, že

	<p>krajský súd nerešpektoval vo svojom rozhodnutí právny názor ústavného súdu, ktorý bol dostatočne jasne vyslovený v predchádzajúcom náleze č. k. I. ÚS 408/2010-87 zo 16. júna 2011 a napadnutý rozsudok krajského súdu tak zostáva v časti náhrady nemajetkovej ujmy z už uvedených dôvodov arbitrárny a nepresvedčivý.</p> <p>V následnom odvolacom konaní vedenom pred krajským súdom podal nakoniec žalobca späťvzatie žaloby, ktoré krajský súd uznesením z 22. septembra 2017 pripustil, zrušil v napadnutej časti prvostupňový rozsudok okresného súdu, celé konanie zastavil a súčasne rozhodol o priznaní náhrady trov konania v rozsahu 100 % žalobcovi. Priznanie náhrady trov konania žalobcovi krajský súd odôvodnil s odkazom na § 396 ods. 1 v spojení s § 256 ods. 1 CSP argumentujúc, že zastavenie konania mala zaviniť sťažovateľka zaplatením žalovanej istiny pred rozhodnutím o odvolaní v predmetnom odvolacom konaní.</p> <p>Okresný súd v nadväznosti na uvedené uznesenie krajského súdu rozhodol uznesením z 13. júna 2018 tak, že zaviazal sťažovateľku k úhrade trov konania žalobcovi v sume 158,15 €. O sťažnosti, ktorú sťažovateľka proti tomuto rozhodnutiu okresného súdu podala, bolo rozhodnuté uznesením okresného súdu zo 17. júla 2018, ktorým bola sťažnosť zamietnutá.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Krajský súd, ktorý aplikoval ustanovenie § 256 ods. 1 CSP, podľa ktorého „ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane“, vychádzal v namietanom uznesení z dôvodov, ktoré predostrel žalobca v späťvzátí žaloby, a to, že mu žalovaný po právoplatnosti a vykonateľnosti napadnutého rozsudku v spojení s druhým rozsudkom odvolacieho súdu uhradil relutárnu náhradu nemajetkovej ujmy. Na základe uvedeného krajský súd uzavrel, že „Zastavenie konania i v časti nemajetkovej ujmy zavinil žalovaný jej zaplatením pred rozhodnutím o odvolaní v tomto odvolacom konaní,“ a preto priznal náhradu trov odvolacieho konania žalobcovi. Ustanovenie § 256 ods. 1 CSP modifikuje v otázke náhrady trov konania všeobecnú zásadu úspechu vo veci zásadou procesnej zodpovednosti za zavinenie zastavenia konania. Trovy konania je teda povinná nahradiť tá zo strán, ktorá procesne zavinila zastavenie konania. Pojem procesné zavinenie, použitý ustanovením § 256 CSP, sa tak posudzuje výlučne z procesného hľadiska. Ide o inštitút procesného práva a rozhodujúcimi skutočnosťami pre posúdenie uvedenej zodpovednosti za zavinenie sú skutočnosti, ktoré vznikli po začatí konania. Štandardným prípadom zastavenia konania je zastavenie konania z dôvodu späťvzatia žaloby, tak ako tomu bolo aj v prípade sťažovateľky. V zmysle ustálenej judikatúry všeobecných súdov interpretujúcej aplikáciu dotknutej zásady zodpovednosti za zavinenie v situáciách, aká nastala aj v posudzovanom prípade sťažovateľky, zásadne platí, že pokiaľ navrhovateľ zoberie svoj návrh späť, zastavenie konania zavinil a je preto povinný uhradiť odporcovi trovy konania (napr. najvyšší súd, sp. zn. 5 MCdo 12/2008), iba žeby bolo preukázané, že späťvzatie žaloby bolo odôvodnené neskorším správaním žalovaného, ktorý sa celkom či v relevantnom rozsahu zachoval v zmysle žalobnej požiadavky (napr. najvyšší súd Slovenskej republiky, sp. zn. 7 MCdo 4/2010).</p> <p>Z ustálených záverov judikačnej praxe všeobecných súdov, uvedených v predchádzajúcom bode odôvodneniach tohto nálezu, teda vyplýva, že predpokladom pre právny záver konajúceho súdu o zavinení zastavenia konania pri späťvzátí žaloby druhou stranou (teda žalovaným) je skutkový stav predstavujúci situáciu, keď po začatí sporu žalovaný splní (žalobou tvrdenú) povinnosť, uzná tým dôvodnosť podanej žaloby (z procesného hľadiska), a vyvolá tým na strane žalobcu nevyhnutnosť späťvzatia podanej žaloby ešte pred vydaním samotného meritórneho rozhodnutia (keď je nesporné, že by ďalšie konanie viedlo k zamietnutiu jeho žaloby z dôvodu zániku záväzku žalovaného jeho splnením). Inými slovami, ide o situáciu, v ktorej po začatí konania ešte pred meritórnym rozhodnutím súdu o dôvodnosti podanej žaloby žalovaný koná v súlade s názorom žalobcu (vyjadreným v žalobe) a svojim</p>

konaním potvrdí existenciu žalovanej povinnosti jej dobrovoľným splnením (napr. Ústavný súd Českej republiky, sp. zn. I. ÚS 2899/2010 z 8. marca 2011).

Ústavný súd je toho názoru, že krajský súd v namietanom uznesení, v ktorom konštatoval, že zastavenie konania zaviniła sťažovateľka zaplatením relutárnej náhrady žalobcovi ešte pred rozhodnutím odvolacieho súdu o odvolaní, celkom zjavne nekompatibilne aplikoval závery spomínanej judikatúry všeobecných súdov (bod 25 a 26 odôvodnenia nálezu) v úplne odlišných a špecifických podmienkach procesného vývoja konania vo veci sťažovateľky (pozri bod 15 odôvodnenia nálezu). Je totiž celkom zrejmé, že sťažovateľka predovšetkým neplnila relutárnu náhradu dobrovoľne a po začatí konania pred vydaním meritórneho rozhodnutia, ale až po jeho právoplatnom skončení, keď bola k plneniu zaviazaná právoplatným a vykonateľným rozhodnutím. Ďalej je tiež zjavné, že k späťvzatiu žaloby došlo až v „novom“ konaní, otvorenom na základe zrušujúceho nálezu ústavného súdu, ktorý vrátil vec sťažovateľky krajskému súdu na ďalšie (v poradí tretie) konanie. Napokon, pre posúdenie aplikácie § 256 ods. 1 CSP ústavný súd považuje za relevantnú aj skutočnosť, že späťvzatie žaloby v posudzovanom prípade nebolo späťvzatím z dobromyseľného dôvodu, popísaného v predchádzajúcom bode, ale späťvzatím v situácii, keď zúčastnenej osobe (žalobcovi) „hrozilo“ zrušenie konštitutívneho rozhodnutia okresného súdu o priznaní relutárnej náhrady, v dôsledku ktorého by odpadol právny dôvod, na základe ktorého sťažovateľka (žalovaná) plnila.

Ústavný súd opakovane v minulosti judikoval (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08), že všeobecný súd by nemal byť vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení nekoherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Pokiaľ všeobecný súd dospeje k rozhodnutiu bez toho, aby sa vo svojom rozhodnutí vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami tvoriacimi základ pre toto rozhodnutie, treba rozhodnutie všeobecného súdu považovať za arbitrárne, teda za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy a s čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 265/05). Z judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 623/2017) ďalej vyplýva, že arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislosti ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu.

Ústavný súd vzhľadom na popísané čiastkové závery (pozri bod 27 odôvodnenia nálezu) kvalifikuje uznesenie krajského súdu z 22. septembra 2017 v časti výroku o náhrade trov konania ako vnútorne rozporné z dôvodu nekompatibility ním prijatých právnych záverov so zjavnými skutkovými okolnosťami posudzovanej veci a ako také ho hodnotí ako extrémne rozporné s princípmi spravodlivosti, porušujúce základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu). Z týchto dôvodov ústavný súd konštatuje porušenie základného práva sťažovateľky zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy aj vo vzťahu k nadväzujúcim uzneseniam okresného súdu z 13. júna 2018 a zo 17. júla 2018, špecifikujúcim výšku priznanej náhrady trov konania, ktoré boli vydané ako závislé rozhodnutia na podklade dotknutého uznesenia krajského súdu. Ústavný súd poznamenáva, že za uvedených okolností je irelevantné zaoberať sa ďalšími sťažovateľkou predostretými procesnými nedostatkami rozhodovania okresného súdu, keďže by boli tieto potenciálne nedostatky (v prípade ich preukázania) konzumované povahou už opísaného závažnejšieho excesu rozhodnutia krajského súdu, predstavujúceho podklad pre prijatie oboch označených rozhodnutí okresného súdu.

	<p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <p>1. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Bratislave z 22. septembra 2017 v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania a uzneseniami Okresného súdu Bratislava I z 13. júna 2018 a zo 17. júla 2018 porušené bolo.</p> <p>2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 22. septembra 2017 v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania a uznesenia Okresného súdu Bratislava I z 13. júna 2018 a zo 17. júla 2018 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.</p> <p>3. Krajský súd v Bratislave je povinný sťažovateľke uhradiť trovy právneho zastúpenia.</p> <p>4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovuje.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky: III. ÚS 623/2017</p> <p>Najvyšší súd Slovenskej republiky: 5 MCdo 12/2008, 7 MCdo 4/2010</p> <p>Ústavný súd Českej republiky: I. ÚS 2899/2010</p>
súvisiace právne predpisy	zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
kľúčové slová	<p>rozhodnutie-odôvodnenie</p> <p>aplikácia právnych noriem-ústavne nesúladná</p> <p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu</p> <p>práva a slobody – základné ľudské práva a slobody-právo vlastníť majetok</p> <p>interpretácia právnych noriem</p> <p>trovy konania-náklady konania</p>

spisová značka	II. ÚS 299/2019
populárny názov	zmenkový platobný rozkaz a zastavenie exekúcie
sudca spravodajca	Peter Molnár
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	20.02.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p> <p>zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov</p>
analytická právna veta	<p>Ak odvolací súd nereagoval na vecnú a právnu argumentáciu sťažovateľky uvedenú v jej odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, hoci táto potreba reagovať vyplynula už len z procesnej situácie, keď súd prvej inštancie o zastavení exekúcie rozhodol takpovediac od stola bez toho, aby sa k zamýšľanému právnomu posúdeniu o neprijateľnosti zmluvných podmienok sťažovateľka mohla vyjadriť a poskytnúť svoje právne argumenty, porušil tak základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktoré zahŕňa v sebe aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia.</p> <p>Pri posudzovaní nárokov zo zmenky, ktorá vznikla v súvislosti so</p>

	<p>spotrebiteľskou zmluvou, je potrebné mať na pamäti, že ide o judikovaný nárok a že zmenka bola vystavená v súvislosti s reálne poskytnutým plnením alebo službou. Bolo by ústavne neudržateľné a nespravodlivé, ako aj v rozpore s čl. 20 ods. 1 ústavy, ak by v takomto prípade oprávnený, v exekučnom konaní disponujúci riadnym exekučným titulom, nedostal príležitosť súdnou cestou vymôcť protihodnotu za reálne poskytnuté plnenie alebo službu len z dôvodu toho, že akcesoricky k hlavnému záväzku zmluvne dojednal ďalšie kvantifikovateľné a reálne oddeliteľné nároky, ktoré svojou povahou sú neprijateľné, a preto sa im súdna ochrana neposkytuje.</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Sťažovateľka ako oprávnená v exekučnej veci o vymoženie sumy 4 017,99 € s príslušenstvom vymáhala voči povinným svoju pohľadávku, judikovanú zmenkovým platobným rozkazom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „exekučný titul“). Uvedená vec bola vedená na Okresnom súde Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) Sťažovateľka v súlade s novelou č. 438/2015 Z. z. zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“) svoj návrh v označenom konaní okresného súdu doplnila „o všetky rozhodujúce skutočnosti týkajúceho sa vlastného vzťahu s povinným“. Súd prvej inštancie uznesením z 24. októbra 2016 exekúciu s poukazom na § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku zastavil. Sťažovateľka proti označenému uzneseniu okresného súdu podala odvolanie. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd svojim napadnutým uznesením tak, že ho ako vecne správne potvrdil, pričom sa v odôvodnení svojho rozhodnutia stotožnil s dôvodmi súdu prvej inštancie.</p> <p>Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namietala, že „odvolací súd sa nijakým spôsobom nevysporiadal s podstatnými vecnými argumentami sťažovateľa“. Tvrdí, že ignorovaním zákonnej povinnosti v zmysle § 387 ods. 3 CSP odvolací súd porušil jej označené práva, konkrétne právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Sťažovateľka tiež namieta, že krajský súd nereflektoval na ňou namietanú konkrétnu judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), v zmysle ktorej nepostačuje, že súd v základnom zmenkovom konaní neskúmal spotrebiteľskú zmluvu, ale pre naplnenie hypotézy právnej normy § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku musí exekučný súd nevyhnutne identifikovať aj konkrétnu neprijateľnú zmluvnú podmienku, obmedzenie či neprípustnosť použitia zmenky alebo konkrétny rozpor s dobrými mravmi, na ktoré v základnom konaní nebolo prihliadnuté. Ak aj exekučný súd zistil, že došlo k uplatneniu neprijateľnej podmienky v rámci uplatnenia nárokov zo zmenky, tak exekučný súd mal podľa prezentovaného názoru sťažovateľky zastaviť exekúciu len v tej časti uplatneného nároku, v ktorej došlo k navýšeniu nároku v dôsledku uplatnenia takejto neprijateľnej podmienky, teda mal exekúciu zastaviť len v časti, a nie v celku.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Krajský súd výrok svojho napadnutého uznesenia (o potvrdení uznesenia súdu prvej inštancie o zastavení exekúcie, pozn.) odôvodnil odkazom na § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) tak, že sa v odôvodnení obmedzil len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia.</p> <p>Pre komplexné pochopenie procesných súvislostí je potrebné uviesť, ako sa súd prvej inštancie vysporiadal s existenciou neprijateľných zmluvných podmienok. Na odôvodnenie výroku svojho rozhodnutia, ktorým zastavil exekúciu, uviedol, že zmluva o úvere v čl. II stanovovala poplatok za spracovanie medziúveru v sume 99,58 €, za vydanie biankozmenky poplatok v sume 16,60 € a za vedenie úverového účtu poplatok podľa platného sadzovníka. Pri hodnotení citovaných zmluvných dojednaní súd prvej inštancie dospel k záveru, že pokiaľ ide o poplatok za spracovanie medziúveru, nie je zrejماً jeho funkcia, je dojednaním neurčitým a nezrozumiteľným. Pokiaľ ide o poplatok za vedenie účtu, súd prvej inštancie ho považoval za neprijateľnú zmluvnú podmienku z dôvodu, že ide o spoplatňovanie úkonov a služieb dodávateľa, ktorými sa spotrebiteľovi neposkytuje skutočné protiplnenie. K obdobnému záveru dospel súd prvej</p>

inštalácie aj vo vzťahu k poplatku za vystavenie biankozmenky. Súd prvej inštalácie považoval zmluvné dojednania o týchto poplatkoch za neprijateľné podmienky v spotrebiteľskej zmluve (pozri rekapituláciu dôvodov súdu prvej inštalácie v odôvodnení napadnutého uznesenia krajského súdu bod 9, pozn.), preto aplikujúci § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku exekúciu zastavil.

Sťažovateľka v sťažnosti namietala, že v odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštalácie uviedla zásadné argumenty, s ktorými sa krajský súd nevysporiadal v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia, hoci v zmysle § 387 ods. 3 CSP mal tak urobiť. Sťažovateľka v odvolaní poukazovala na znenie § 499 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého kvalifikovaný veriteľ mohol požadovať odplatu za dojednanie úveru, pričom sťažovateľka túto odplatu mala v úverovej zmluve dohodnúť. Vo vzťahu k poplatku za vedenie úverového účtu sťažovateľka namietala, že ide o prípustný postup v rámci podnikateľskej činnosti a tento bol v bankovej praxi obvyklý.

Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k nepripustnému zásahu do označených práv sťažovateľky. Krajský súd síce postupoval podľa § 387 ods. 2 CSP, avšak vôbec nereagoval na vecnú a právnu argumentáciu sťažovateľky uvedenú v jej odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštalácie. Ako správne sťažovateľka uviedla, táto potreba reagovať vyplynula už len z procesnej situácie, keď súd prvej inštalácie o zastavení exekúcie rozhodol takpovediac od stola bez toho, aby sa k zamýšľanému právnomu posúdeniu o neprijateľnosti zmluvných podmienok sťažovateľka mohla vyjadriť a poskytnúť svoje právne argumenty. Sťažovateľka sa totiž o neprijateľnosti zmluvných podmienok dozvedela z rozhodnutia súdu prvej inštalácie a až v odvolaní mohla prvýkrát uplatniť svoje argumenty.

Podľa § 387 ods. 3 CSP odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštalácie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súdu prvej inštalácie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní. Keďže za opísaných procesných okolností krajský súd mal povinnosť sa argumentačne vysporiadať s námietkami sťažovateľky vznesenými v jej odvolaní (keďže ich nemal možnosť uplatniť v konaní pred súdom prvej inštalácie, pozn.), krajský súd zlyhal, ak nereagoval na podstatné tvrdenia a argumentáciu sťažovateľky, čím nepochybne došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktoré zahŕňa v sebe aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Navyše, paušálne hodnotenie krajského súdu, že súd prvej inštalácie dospel k správnomu záveru o neprijateľných zmluvných podmienkach v úverovej zmluve a následná konštatácia, že opak sa zo žiadneho dôkazu nepreukázal, v opísaných procesných súvislostiach možno považovať za nelogický, ako aj arbitráry záver.

Druhou nemenej podstatnou námietkou sťažovateľky bolo, že ak už aj by vo veci konajúci súd dospel k záveru o neprijateľnosti ním uvádzaných podmienok v spotrebiteľskej zmluve, ktoré sú kvantifikovateľné, nebol žiaden zákonný dôvod zastaviť exekúciu ako celok. Sťažovateľka na odporu svojho právneho názoru poukazovala na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (sp. zn. 3 Oboer 10/2017, sp. zn. 2 ECdo 8/2017, sp. zn. 3 Oboer 5/2017, sp. zn. 3 Oboer 1/2017), v ktorých najvyšší súd v súvislosti s aplikáciou § 57 ods. 1 písm. m) v spojení s § 243f ods. 4 Exekučného poriadku uviedol, že „povinnosťou súdu v exekučnom konaní je vyhodnotiť, v akej miere je uplatnený nárok zo zmenky primeraný a nad tento rámec vymoženie nároku nepripustiť“.

Ústavný súd v súvislosti s výkladom § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku konštatuje, že ide o špecifický dôvod na zastavenie exekúcie, či už v celom rozsahu, alebo len v časti, v prípadoch ak rozhodnutie, ktoré je podkladom na vykonanie exekúcie, bolo vydané v konaní, v ktorom sa uplatňoval nárok zo

	<p>zmenky a vyšlo najavo, že vymáhaný nárok vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou a nebolo prihladené na 1) neprijateľné zmluvné podmienky, 2) obmedzenie alebo neprípustnosť použitia zmenky, alebo 3) rozpor s dobrými mravmi alebo so zákonom.</p> <p>Podľa názoru ústavného súdu ustanovenie § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku nie je možné vykladať mechanicky tak, že pokiaľ vo veci konajúci súd identifikoval neprijateľnú podmienku, tak automaticky zastaví exekúciu v celom rozsahu, pretože pokiaľ neprijateľnú podmienku je možné kvantifikovať, t. j. oddeliť od ostatných nárokov zo zmenky, uplatňovaných na základe exekučného titulu v exekúcii, je potrebné v záujme spravodlivého posúdenia veci nepripustiť exekúciu len tej časti nároku uplatneného zo zmenky, ktorá má svoj pôvod (základ) neprijateľnej zmluvnej podmienke. Typicky tomu tak bude pri zmluvných podmienkach, ktoré zakladajú povinnosť platiť určitý poplatok, úrok, sankciu a pod.</p> <p>Vychádzajúc z princípu preferencie platnosti právneho úkonu pred jeho neplatnosťou (m. m. I. ÚS 640/2014) preto pri posudzovaní nárokov zo zmenky, ktorá vznikla v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou, je potrebné mať na pamäti, že ide o judikovaný nárok a že zmenka bola vystavená v súvislosti s reálne poskytnutým plnením alebo službou. Preto by bolo ústavne neudržateľné a nespravodlivé, ako aj v rozpore s čl. 20 ods. 1 ústavy, ak by v takomto prípade oprávnený, v exekučnom konaní disponujúci riadnym exekučným titulom, nedostal príležitosť súdnou cestou vymôcť protihodnotu za reálne poskytnuté plnenie alebo službu len z dôvodu toho, že akcesoricky k hlavnému záväzku zmluvne dojednal ďalšie kvantifikovateľné a reálne oddeliteľné nároky, ktoré svojou povahou sú neprijateľné, a preto sa im súdna ochrana neposkytuje.</p> <p>Keďže krajský súd v okolnostiach posudzovanej veci vedel identifikovať rozsah neprijateľných podmienok (v konkrétnych sumách, pozn.), a napriek uvedenému svojím napadnutým uznesením potvrdil zastavenie exekúcie v celom rozsahu, aplikoval predmetné ustanovenie § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku v rozpore s jeho účelom a zmyslom, čo má za následok porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Ústavný súd rozhodol:</p> <p>Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre z 30. marca 2017 porušené boli.</p> <p>Uznesenie Krajského súdu v Nitre z 30. marca 2017 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie a priznal sťažovateľke náhradu trov konania.</p>
<p>použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov</p>	<p>NS SR: sp. zn. 3 Oboer 10/2017, sp. zn. 2 ECdo 8/2017, sp. zn. 3 Oboer 5/2017, sp. zn. 3 Oboer 1/2017</p>
<p>súvisiace právne predpisy</p>	<p>zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov</p>
<p>klúčové slová</p>	<p>cenné papiere-zmenka výkon rozhodnutia exekúcia-exekučný titul práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na spravodlivý</p>

	proces exekúcia-nepripustnosť exekúcie úver-zmluva o úvere práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu spotrebiteľ, spotrebiteľské právo-neprijateľné podmienky výkladové pravidlo platobný rozkaz právny úkon-obsah
--	---

spisová značka	II. ÚS 302/2019
populárny názov	Zastupovanie vlastníkov bytov
sudca spravodajca	Peter Molnár
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	20.02.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	<p>Podľa právnej úpravy platnej do 31. októbra 2018 správca v súdnych konaniach pri správe domu mal postavenie priameho zástupcu sui generis ex lege (podľa § 8b ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. ... konal za vlastníkov...). Po prijatí novely zákonom č. 283/2018 Z. z. účinné od 1. novembra 2018 (bez prijatia prechodných a záverečných ustanovení), správca má postavenie nepriameho zástupcu (pozri § 9 ods. 7... správca vo vlastnom mene zastupuje a koná na účet vlastníkov bytov...) v konaniach pred súdom.</p> <p>Z hľadiska hmotného práva nedošlo k prevodu ani prechodu práv na strane žalobcov (vlastníkov bytov), o ktoré v konaní ide (nároky z bezdôvodného obohatenia), preto je možné konštatovať, že vlastníci bytov sú aj naďalej nositeľmi hmotného práva, o ktorom sa v konaní koná a rozhoduje. Predmetnou zmenou právnej úpravy len došlo k zmene postavenia správcu ako zákonného zástupcu vlastníkov z priameho zástupcu na nepriameho zástupcu vlastníkov bytov. Inými slovami, došlo len k prechodu procesného oprávnenia si úspešne tento hmotnoprávny nárok uplatňovať za vlastníkov bytov na správcu. To však neznamená, že vlastníkov bytov po účinnosti novely zákona č. 182/1993 Z. z. už nemožno považovať v zmysle hmotného práva za aktívne vecne legitimovaných v predmetnom spore (oprávnenie správcu pri výkone správy majetku vlastníkov bytov vymáhať nároky v ich mene nevylučuje, že samotní vlastníci bytov nemôžu tieto nároky vymáhať sami).</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Skupina 98 žalobcov - vlastníkov bytov v bytovom dome vrátane bytového družstva (ďalej aj „správca“) v pozícii vlastníka niekoľkých bytov - podalo žalobu proti sťažovateľke, v ktorej sa domáhali vydania bezdôvodného obohatenia vo výške 1 808,99 € s príslušenstvom z úverovej zmluvy, ktorá súvisela so správou bytového domu. K žalobe bolo priložené splnomocnenie z 10. júna 2016 pre advokátsku kanceláriu, v ktorom sa uvádza, že vlastníci bytov a nebytových priestorov v bytovom dome, zastúpení správcom, udeľujú splnomocnenie advokátskej kancelárii. Okresný súd uznesením z 31. januára 2018 vyzval žalobcov prostredníctvom označeného právneho zástupcu, aby predložili súdu originál splnomocnenia preukazujúceho oprávnenie advokátskej kancelárie na zastupovanie žalobcov v konaní, podpísaného všetkými žalobcami, alebo aby preukázali súdu inak oprávnenie správcu na udelenie splnomocnenia advokátskej kancelárii na zastupovanie žalobcov v konaní. Právny zástupca žalobcov podaním doručeným okresnému súdu 14. februára 2018 uviedol, že v konaní bolo preukázané priame zákonné zastúpenie vlastníkov bytov správcom podľa § 8b ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, ktorý koná v mene a na účet vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome. Okresný súd uznesením z 9. mája 2018 konanie v časti</p>

	<p>týkajúcej sa žalobcov, vlastníkov bytov, ktorí mali byť zastúpení advokátskou kanceláriou (okrem časti týkajúcej sa správcu v pozícii vlastníka niekoľkých bytov), zastavil a žalovanej nepriznal voči žalobcom nárok na náhradu trov konania. Proti tomuto uzneseniu súdu prvej inštancie podali odvolanie žalobcovia v celom rozsahu a žalovaný v rozsahu výroku o náhrade trov konania. V rámci odvolacieho konania žalobcovia podali návrh na zmenu účastníkov konania na strane žalobcu.</p> <p>Krajský súd namietaným uznesením vyhovel návrhu žalobcov na zmenu účastníkov konania a označené uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že správca mal oprávnenie udeliť splnomocnenie advokátskej kancelárii v mene vlastníkov bytov a nebytových priestorov, pretože mu toto právo vyplýva z § 8b ods. 1 v spojení s § 6 ods. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Z. z., ako súčasť výkonu správy, a preto bol advokát oprávnený podať žalobu.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Vzhľadom na argumentáciu sťažovateľky sa ústavný súd zamerlal na preskúmanie otázky hmotnoprávnej legitímácie v spore, posúdenie otázky, či zmenou zákona bola založená zmena hmotnoprávneho postavenia subjektov konania, teda či išlo o prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, otázky ústavnej akceptovateľnosti aplikácie § 80 ods. 1 CSP v okolnostiach tejto veci, a ďalej či procesný postup odvolacieho súdu bol v súlade s CSP, konkrétne či krajský súd mohol v odvolacom konaní rozhodnúť o zmene subjektov za daných procesných okolností a či bol zachovaný princíp kontradiktórneho konania. Pokiaľ ide o otázku aktívnej vecnej legitímácie v konaní vo veci sťažovateľky, ústavný súd po preskúmaní veci a rozhodných skutočností odkazuje v podrobnostiach na závery uvedené v rozhodnutí o inej sťažnosti sťažovateľky (uznesenie sp. zn. I. ÚS 428/2019 z 29. októbra 2019), kde podrobne uviedol vývoj právnej úpravy, týkajúcej sa oprávnení a postavenia správcu, s ktorým nemá dôvod sa nestotožniť (pozri body 25 až 33 odôvodnenia označeného uznesenia). V čase podania žaloby aktívna vecná legitímácia svedčila jednotlivým vlastníkom bytov a správca na základe vtedy platnej právnej úpravy bol priamym zástupcom vlastníkov bytov ex lege. Takisto možno konštatovať, že vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 428/2019 išlo o takmer identický spor po právnej stránke. Aj tam uvedený záver, že spor sa týkal nárokov žalobcov vyplývajúcich z úveru na obnovu domu, a preto úkony správcu domu v súvislosti s podaním žaloby bolo možné považovať za konanie pri správe domu, je aj v okolnostiach posudzovanej veci aplikovateľný a zároveň aj ústavne akceptovateľný.</p> <p>Ústavný súd v tejto súvislosti považuje za nevyhnutné poukázať na stále aktuálnu a aj v posudzovanej veci aplikovateľnú judikatúru najvyššieho súdu, v zmysle ktorej „Aktívnou vecnou legitímáciou sa rozumie také hmotnoprávne postavenie, z ktorého vyplýva subjektu – žalobcovi ním uplatňované právo (nárok), respektíve mu vyplýva procesné právo si tento hmotnoprávny nárok uplatňovať. Preskúmanie vecnej legitímácie, či už aktívnej (existencia tvrdeného práva na strane žalobcu), alebo pasívnej (existencia tvrdenej povinnosti na strane žalovaného) je imanentnou súčasťou každého súdneho konania. Súd vecnú legitímáciu skúma vždy aj bez návrhu a aj v prípade, že ju žiaden z účastníkov konania nenamietajú. To, že sa súd výslovne k vecnej legitímácii nevyssloví, neznamená, že sa ňou v konaní nezaoberal“ (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 205/2009z 29. júna 2010).</p> <p>Okresný súd pri posudzovaní aktívnej vecnej legitímácie v spore dospel k záveru, že v okolnostiach sťažovateľkinho prípadu nepovažoval za preukázané, že správca koná za jednotlivých vlastníkov bytov, preto vo vzťahu k jednotlivým vlastníkom bytov konanie zastavil a sťažovateľke nepriznal voči žalobcom nárok na náhradu trov konania (bližšie pozri bod 2 odôvodnenia tohto rozhodnutia). Obe strany konania podali proti tomuto uzneseniu z 9. mája 2018 odvolanie.</p> <p>Špecifická situácia vo veci sťažovateľky nastala v priebehu odvolacieho konania, keď správca vzhľadom na účinnosť zákona č. 283/2018 Z. z., ktorým sa zmenil</p>

zákon č. 182/1993 Z. z., navrhol zmenu subjektov na strane žalobcov podľa § 80 ods. 1 CSP z dôvodu, že zmenou zákona došlo k zmene, ktorá spočívala v zmene postavenia správcu. Podľa právnej úpravy platnej do 31. októbra 2018 správca v súdnych konaniach pri správe domu mal postavenie priameho zástupcu sui generis ex lege (podľa § 8b ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. ... konal za vlastníkov...). Po prijatí novely zákonom č. 283/2018 Z. z. účinnéj od 1. novembra 2018 (bez prijatia prechodných a záverečných ustanovení), správca má postavenie nepriameho zástupcu (pozri § 9 ods. 7... správca vo vlastnom mene zastupuje a koná na účet vlastníkov bytov...) v konaniach pred súdom.

Krajský súd, reagujúc na návrh žalobcov, vznesený v priebehu odvolacieho konania, ešte pred posúdením dôvodnosti podaných odvolaní rozhodol o zmene subjektov na strane žalobcu tak, že vyhovel návrhu, aby na miesto žalobcov 1 až 98 vstúpil do konania správca (bod 1 výroku napadnutého uznesenia krajského súdu, pozn.), a následne posúdil dôvodnosť odvolaní tak, že druhým výrokom napadnutého uznesenia krajského súdu zrušil uznesenie súdu prvej inštancie.

Podľa § 80 ods. 1 CSP ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou sa spája prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže žalobca navrhnúť, aby do konania na jeho miesto alebo na miesto žalovaného vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli.

Ústavný súd, vychádzajúc z charakteru zmeny zákona č. 182/1993 Z. z. (opísanej v bode 23 odôvodnenia tohto rozhodnutia), ako aj zo znenia § 80 ods. 1 CSP, považuje výrok o pripustení zmeny subjektov na strane žalobcu v danej procesnej situácii z viacerých dôvodov za arbitrárny. V prvom rade sa krajský súd dostatočne nevenoval skutočnosti, že zmenu právnej úpravy síce v okolnostiach veci možno považovať za právnu skutočnosť, ale nie takú, ktorá by vyžadovala vyhovieť navrhovanej zmene subjektov v zmysle § 80 ods. 1 CSP. Z hľadiska hmotného práva nedošlo k prevodu ani prechodu práv na strane žalobcov (vlastníkov bytov), o ktoré v konaní ide (nároky z bezdôvodného obohatenia), preto je možné konštatovať, že vlastníci bytov sú aj naďalej nositeľmi hmotného práva, o ktorom sa v konaní koná a rozhoduje. Predmetnou zmenou právnej úpravy len došlo k zmene postavenia správcu ako zákonného zástupcu vlastníkov z priameho zástupcu na nepriameho zástupcu vlastníkov bytov. Inými slovami, došlo len k prechodu procesného oprávnenia si úspešne tento hmotnoprávny nárok uplatňovať za vlastníkov bytov na správcu (pozri bod 21 odôvodnenia tohto rozhodnutia). To však podľa názoru ústavného súdu neznamená, že vlastníkov bytov po účinnosti novely zákona č. 182/1993 Z. z. (bod 23 odôvodnenia tohto rozhodnutia) už nemožno považovať v zmysle hmotného práva za aktívne vecne legitimovaných v predmetnom spore [aj s poukazom na judikatúru (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 193/2014 zo 6. júna 2016, strana 7, tretí odstavec) v zmysle ktorej oprávnenie správcu pri výkone správy majetku vlastníkov bytov vymáhať nároky v ich mene nevylučuje, že samotní vlastníci bytov nemôžu tieto nároky vymáhať sami].

Z uvedeného nazerania na hmotnoprávne a procesné postavenie vlastníkov bytov, ako aj správcu v posudzovanej veci vyplýva, že nositeľmi hmotného práva, o ktorom sa koná, boli podľa predošlej, ako aj aktuálnej právnej úpravy vlastníci bytov, správca vždy bol a je len zástupcom. Zmenou právnej úpravy správca len nadobudol procesné právo (popri vlastníkoch bytov ako nositeľoch hmotných práv) tento hmotnoprávny nárok vlastníkov bytov uplatňovať vo vlastnom mene.

Pokiaľ ide o otázku, či krajský súd za daných okolností mohol rozhodnúť o návrhu na zmenu subjektov na strane žalobcov v odvolacom konaní, ústavný súd vo všeobecnosti nespochybňuje a akceptuje, že procesné nástupníctvo podľa § 80 CSP v zásade môže nastať aj v odvolacom alebo dovolacom konaní (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck,

	<p>2016. s. 271), posudzujúc však rozhodné okolnosti prípadu konštatuje, že v danom prípade zmenou právnej úpravy vykonanou zákonom č. 283/2018 Z. z. nedošlo k prevodu ani prechodu práv žalobcov, ktoré sú predmetom konania. Bez zmeny v hmotnoprávnej legitímácii, ku ktorej by došlo po začatí konania, tak krajský súd rozhodol o pripustení zámeny účastníkov konania, ktorý procesný inštitút však pri rekodifikácii civilného práva procesného Civilný sporový poriadok neprevzal.</p> <p>Účelom a zmyslom zastúpenia vlastníkov bytov správcem v súdnych konaniach (v minulosti, aj v súčasnosti) je efektívnosť, rýchlosť a hospodárnosť konania. Podanie žaloby v mene vlastníkov bytov (namiesto toho, aby žalobu podal sám správca tak, ako to umožňovala právna úprava a relevantná judikatúra aj pred 1. novembrom 2018) preto môže vzbudzovať dojem (a naznačuje to aj sťažovateľka v odôvodnení svojej sťažnosti) snahy generovať trovy právneho zastúpenia. Zmena právnej úpravy postavenia správcu, účinná od 1. novembra 2018, ešte posilňuje postavenie (oprávnenia) správcu, čo však, ako už bolo uvedené, v žiadnom prípade neznamená, že vlastníci bytov stratili vecnú legitímáciu v sporoch týkajúcich sa správy bytového domu. O to viac to platí v prípade, ak podľa podanej žaloby žalobcami sú samotní vlastníci bytov.</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trnave z 26. marca 2019 porušené boli. 2. Uznesenie Krajského súdu v Trnave z 26. marca 2019 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie. 3. Sťažovateľke priznáva trovy konania.
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠP a iných súdov</p>	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky: I. ÚS 428/2019</p> <p>Najvyšší súd Slovenskej republiky: 3 Cdo 193/2014, 2 Cdo 205/2009</p>
<p>súvisiace právne predpisy</p>	<p>zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok</p>
<p>klúčové slová</p>	<p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu bezdôvodné obohatenie-vydanie aplikácia právnych noriem-ústavne nesúladná práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na spravodlivý proces princíp a zásady (zjednotenie pojmov)-kontradiktórnosť návrh-zmena byt-správa bytu strana-sporu legitímácia-procesná rozhodnutie-procesnej povahy advokát, advokácia-náhrada trov právneho zastúpenia legitímácia-aktívna legitímácia-vecná právny predpis-hmotnoprávny</p>

spisová značka	II. ÚS 316/2019
populárny názov	Dovolanie - intertemporalita CSP
sudca spravodajca	Luboš Szígeti
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	11.03.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 47 ods. 3 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 13 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Ak najvyšší súd rozhoduje už za účinnosti CSP o dovolaní podanom ešte za účinnosti OSP, nový procesný predpis sa použije na posúdenie prípustnosti a dôvodnosti dovolania vtedy, ak je to v prospech dovolateľa.
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovatelia sa žalobou podanou na okresnom súde v roku 2006 domáhali určenia, že dohoda o vysporiadaní akcionárskych práv za prevod akcií z roku 2002 uzavretá jedným zo sťažovateľov nie je exekučným titulom, nie je rozhodcovským nálezom, nie je zmierom v zmysle zákona o rozhodcovskom konaní a je neplatná. Paralelne s týmto konaním prebiehalo aj exekučné konanie proti sťažovateľom. Okresný súd žalobe vyhovel svojim prvým rozsudkom z 7. 5. 2010, ktorý následne potvrdil aj krajský súd svojim prvým rozsudkom z 9. 12. 2010. Po právoplatnosti rozsudku krajského súdu bolo zároveň zastavené aj exekučné konanie.</p> <p>Jeden z neúspešných žalovaných však podal podnet generálnemu prokurátorovi na podanie mimoriadneho dovolania, čomu tento 19. 4. 2012 vyhovel. Na jeho základe najvyšší súd uznesením z 26. 2. 2013 zrušil rozsudky okresného súdu a krajského súdu a vec vrátil okresnému súde na ďalšie konanie. Okresný súd svojim druhým rozsudkom z 11. 11. 2014 žalobu sťažovateľov zamietol. Krajský súd svojim druhým rozsudkom z 17. 12. 2015 prvostupňové rozhodnutie potvrdil.</p> <p>Sťažovatelia podali dovolanie 5. 2. 2016, teda ešte za účinnosti OSP, o ktorom najvyšší súd rozhodol napadnutým uznesením 22. 3. 2017, teda už za účinnosti CSP, tak, že ho ako neprípustné odmietol. Podľa sťažovateľov najvyšší súd pochybil tým, že rozhodoval o prípustnosti ich dovolania podľa ustanovení OSP, nie CSP.</p> <p>Paralelne s ústavnou sťažnosťou podali sťažovatelia aj sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva, ktorý rozsudkom z 15. 10. 2019 rozhodol, že došlo k porušeniu práva sťažovateľom na spravodlivý proces.</p>
z odôvodnenia	<p>Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu (v súvislosti aj s konaním, ktoré mu predchádzalo, z dôvodov uvedených v bodoch 2 až 4, ktoré však už nenamietajú v petite, pretože bolo predmetom prieskumu ústavným súdom a neskôr aj EŠLP, ktorý na rozdiel od ústavného súdu už vyhovel sťažnosti sťažovateľov, pozn.).</p> <p>Po posúdení ústavnej sťažnosti, namietaného súdneho rozhodnutia najvyššieho súdu a konania, ktoré mu predchádzalo, ako aj obsahu vyžiadaného súdneho spisu a vyjadrení účastníkov dospel ústavný súd k záveru, že ústavná sťažnosť je</p>

čiasťočne dôvodná v časti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie už len v tom, že sťažovatelia boli napokon úspešní v konaní pred ESLP, ktorý vyhlásil rozsudok v ich prospech, keď konštatoval porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri bod 1).

Európsky súd pre ľudské práva nepovažuje inštitút mimoriadneho dovolania paušálne a priori za nezlučiteľný s čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže zásah do princípu právnej istoty pripúšťa a považuje za súladný s čl. 6 ods. 1 dohovoru vtedy, ak to je v záujme napravenia podstatných nedostatkov napadnutého konania, resp. rozhodnutia či justičných omylov. Avšak v tomto prípade ESLP sťažnosť v časti namierenej proti inštitútu mimoriadneho dovolania s poukazom na svoje rozsudky v prípadoch DRAFT-OVA proti Slovenskej republike, PSMA, spol. s r. o. proti Slovenskej republike a COMPCAR, s. r. o., proti Slovenskej republike uviedol, že zásah štátu v prospech jednej strany v súkromnoprávnom spore vyvoláva otázky podľa dohovoru už v samotnom princípe. V predmetnom prípade zásah generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) a najvyššieho súdu jednoznačne spôsobil posun prípadu v prospech protistrany. Zrušenie právoplatného a záväzného rozsudku vydaného predtým v prospech sťažovateľov v tejto veci bolo nezlučiteľné s princípmi právnej istoty a rovnosti zbraní obsiahnutých v čl. 6 ods. 1 dohovoru. V danom prípade bolo dôležité, že išlo o súkromnoprávny spor, že strany boli zastúpené právnymi zástupcami a že nič nenaznačovalo tomu, že by sa argumenty, ktoré boli predložené generálnym prokurátorom najvyššiemu súdu, nedali použiť už na nižších stupňoch konania. Európsky súd pre ľudské práva teda konštatoval porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Teda ak najvyšší súd v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora a aj ústavný súd rozhodli (nadväzujúc na všeobecné súdy, ktoré neprerušili konanie o dovolaní sťažovateľov do rozhodnutia ESLP, pozn.) v ich neprospech, už samo osebe znamená porušenie ich označených práv.

Ústavný súd preto zdôrazňuje, že najvyšší súd by mal túto skutočnosť zobrať do úvahy a taktiež by mal zobrať do úvahy námietku sťažovateľov, ktorí tvrdia, že *„najvyšší súd nesprávne posudzoval prípustnosť ich dovolania podaného 5. februára 2016 len podľa § 237 ods. 1 písm. f) O. s. p., napriek tomu, že o dovolaní rozhodoval už za účinnosti Civilného sporového poriadku, preto mal pri rozhodovaní postupovať podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), b), c) O. s. p. a včas podané dovolanie sťažovateľov mal dovolací súd posudzovať podľa ust. § 419 a nasl. CSP, a nie podľa § 237 OSP“*.

Toto tvrdenie sťažovateľov je popri rozhodnutí ESLP však jedinou čiastočne relevantnou námietkou, ktorá napriek tomu, že ústavný súd dosiaľ nijako nezasahoval do rozhodnutí najvyššieho súdu v tomto smere [(napr. I. ÚS 290/2017 a III. ÚS 126/2018 (body 61 až 68)], ale v tejto veci sa domnieva, že prechodné ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) umožňovali aj aplikáciu nového Civilného sporového poriadku, a potom mal najvyšší súd dovolanie posúdiť aj podľa nových kritérií (v rámci ktorých je možné preskúmať aj potvrdzujúce odvolacie rozhodnutie a nesprávne právne posúdenie veci s výnimkou § 421 ods. 2 a § 422 CSP, o ktoré prípady tu však nešlo, pozn.).

Jedným zo základných princípov, na ktorých je vystavaná nová procesná úprava dovolania ako mimoriadneho právneho prostriedku podľa § 421 ods. 1 CSP, je princíp uvedený v čl. 2 ods. 2 CSP, a to princíp právnej istoty, ktorý je definovaný ako stav, v ktorom každý môže očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít (najvyšší súd, ústavný súd, ESLP, Súdny dvor Európskej únie).

Zásadnou zmenou v novej úprave prípustnosti dovolania podľa citovaného ustanovenia proti rozhodnutiam odvolacieho súdu s výnimkami uvedenými v § 421 ods. 2, ako aj v § 422 CSP je nerozlišovanie rozhodnutia z hľadiska jeho

	<p>formy s tým obsahovým rozdielom, že len dovolací súd bude rozhodovať o naplnení predpokladov prípustnosti dovolania definovaných v § 421 ods. 1 CSP, čo však v tomto prípade najvyšší súd neuplatnil.</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. marca 2017 porušené boli. 2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. marca 2017 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie. 3. Sťažovateľom priznáva trovy právneho zastúpenia. 4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEF a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
klúčové slová	generálny prokurátor mimoriadne dovolanie exekúcia

spisová značka	II. ÚS 362/2019
populárny názov	Analógia vo veciach daní a poplatkov
sudca spravodajca	Ľuboš Szigeti
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	02.04.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Analógia vo veciach daní a poplatkov v neprospech povinných subjektov týchto platieb nie je ústavne prípustná, keďže by tým priamo odporovala ústavnému princípu zákonnosti ukladania daní a poplatkov. Potreba reštriktívneho výkladového prístupu v súvislosti s ukladaním povinnosti platiť súdny poplatok vyplýva už zo samotnej povahy ústavnej možnosti ukladať poplatky. Výklad zákonov ukladajúcich fyzickým a právnickým osobám daňové a poplatkové povinnosti musí byť z povahy vecí vždy reštriktívny a v pochybnostiach (pri možnosti viacerých výkladov) má prednosť taká interpretácia, ktorá je z pohľadu daňou či poplatkom zaťaženého subjektu výhodnejšia.
skutkový stav a základné fakty	Uznesením vyššieho súdneho úradníka okresného súdu bolo zastavené konanie o žalobe sťažovateľky o zdržanie sa neoprávnených zásahov do práv z ochranných známkov, obchodného mena, o zdržanie sa nekalosúťažného konania, o odstránenie následkov protiprávneho konania a o poskytnutie primeraného zadosťučinenia v peniazoch, a to v časti týkajúcej sa zaplatenia primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 15 000 €. Stalo sa tak z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku za túto časť žaloby. Uznesením sudcu okresného súdu bola sťažnosť podaná sťažovateľkou proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu zamietnutá. Okresný súd požadoval zaplatenie súdneho poplatku z podanej žaloby tak podľa položky 1 písm. a) Sadzobníka súdnych poplatkov, ako aj podľa položky 3 písm. b)

	<p>sadzobníka. Kým sťažovateľka prvý požadovaný súdny poplatok nezaplatila, druhý uhradila. Sťažovateľka je presvedčená, že v danom prípade na vyrubenie súdneho poplatku podľa položky 1 písm. a) sadzobníka neexistoval žiaden právny základ.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Sťažovateľka je presvedčená, že vzhľadom na znenie položky 3 sadzobníka v spojení so znením položky 1 písm. a) sadzobníka na vyrubenie súdneho poplatku podľa položky 1 písm. a) sadzobníka neexistoval žiaden právny základ. Znamená to, že okresný súd súdny poplatok nevyrubil správne, resp. sťažovateľka súdny poplatok zaplatila v správnej výške, keď ho uhradila v sume zníženej o čiastku podľa nej okresným súdom neprávom vyrubenu, čo v konečnom dôsledku vedie k záveru, že čiastočné zastavenie konania pre nezaplatenie časti vyrubeneho súdneho poplatku znamenalo porušenie jej označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru. Podľa názoru sťažovateľky je vylúčené neexistujúci právny základ súdneho poplatku svojvoľne dopĺňať extenzívnym výkladom preferujúcim fiškálny záujem štátu. Opiera sa pritom o nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 688/2016 z 18. júla 2018 (pozri body 7 až 11).</p> <p>Predseda okresného súdu považuje uznesenie okresného súdu o zastavení konania zo 4. apríla 2019 v spojení s uznesením okresného súdu zo 14. mája 2019 o zamietnutí sťažnosti proti uzneseniu zo 4. apríla 2019 vo všetkých ohľadoch za správne a vyčerpávajúce a trvá na argumentácii tam uvedenej (pozri bod 16 v spojení s bodom 18 a 19).</p> <p>Žalovaná považuje uznesenie okresného súdu zo 4. apríla 2019 v spojení s uznesením zo 14. mája 2019 za presvedčivé a dôkladne odôvodnené. Poukazuje zároveň na precedentné uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Obo 246/2007 z 11. decembra 2008 (pozri bod 15).</p> <p>Podľa čl. 13 ods. 1 ústavy povinnosti možno ukladať</p> <p>a) zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd,</p> <p>b) medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 4, ktorá priamo zakladá práva a povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb, alebo</p> <p>c) nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.</p> <p>Podľa čl. 59 ods. 2 ústavy dane a poplatky možno ukladať zákonom alebo na základe zákona.</p> <p><i>„Dane a poplatky predstavujú ústavne aprobované obmedzenie práva vlastníť majetok, pričom ich prostredníctvom sú zabezpečované príjmy štátneho rozpočtu, ktoré sú nevyhnutným predpokladom na to, aby štát mohol efektívnym spôsobom plniť svoje úlohy. Základný pojmový rozdiel medzi nimi spočíva v tom, že kým zmyslom daní je alokácia peňažných prostriedkov na plnenie verejných úloh verejnoprávnych subjektov bez toho, aby tomu zodpovedalo ekvivalentné protiplnenie, v prípade poplatkov je peňažná platba chápaná ako istý ekvivalent činnosti orgánu štátu alebo iného verejnoprávneho subjektu.</i></p> <p><i>Analógia vo veciach daní a poplatkov v neprospech povinných subjektov týchto platieb nie je ústavne prípustná, keďže by tým priamo odporovala ústavnému princípu zákonnosti ukladania daní a poplatkov. Potreba reštriktívneho výkladového prístupu v súvislosti s ukladáním povinnosti platiť súdny poplatok vyplýva už zo samotnej povahy ústavnej možnosti ukladať poplatky.“</i> (nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 688/2016 z 18. júla 2018 uverejnený v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 29/2018).</p>

	<p>Z pohľadu ústavného súdu možno vo všeobecnej rovine konštatovať, že subjekty práva je prípustné zaťažiť daňovými, resp. poplatkovými povinnosťami len zákonom alebo na základe zákona (na rozdiel od ukladania iných povinností, ku ktorým môže dôjsť aj špecifickými prípadmi medzinárodných zmlúv a nariadení vlády). Ustanovenie čl. 59 ods. 2 ústavy je vo svojej podstate ústavnou poistkou, účelom ktorej je znemožniť výkonnej moci (vláde a orgánom verejnej správy) ukladať fyzickým a právnickým osobám daňové, prípadne poplatkové povinnosti na základe vlastného uváženia s tým, že ukladanie takýchto povinností je výsadou zákonodarnej moci, a môže k nemu preto dôjsť len zákonom alebo na základe zákona.</p> <p>Inými slovami, možno konštatovať, že výklad zákonov ukladajúcich fyzickým a právnickým osobám daňové a poplatkové povinnosti musí byť z povahy veci vždy reštriktívny a v pochybnostiach (pri možnosti viacerých výkladov) má prednosť taká interpretácia, ktorá je z pohľadu daňou či poplatkom zaťaženého subjektu výhodnejšia.</p> <p>Zo vzájomného porovnania znenia položky 1 písm. a) a položky 3 písm. b) sadzobníka vyplýva, že možnosť aplikácie položky 1 písm. a) sadzobníka je viazaná na podmienku, že nie je ustanovená (neexistuje) osobitná sadzba vyplývajúca z položky 3 sadzobníka. Ak je totiž takáto osobitná sadzba ustanovená, potom aplikácia položky 1 písm. a) sadzobníka neprichádza do úvahy. Na tomto závere nemôže nič meniť skutočnosť, že uvedené ustanovenia je možné extenzívnym výkladom interpretovať aj tak, ako to urobil okresný súd, teda v zjavný neprospech sťažovateľky ako subjektu zaťaženého poplatkovou povinnosťou. Takáto interpretácia je totiž vzhľadom na čl. 13 ods. 1 písm. a) a čl. 59 ods. 2 ústavy ústavné nekonformná.</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica a jeho uznesením zo 14. mája 2019 porušené boli. 2. Uznesenie Okresného súdu zo 14. mája 2019 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov</p>	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky: I. ÚS 688/2016</p>
<p>súvisiace právne predpisy</p>	<p>zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov</p>
<p>klúčové slová</p>	<p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na spravodlivý proces poplatok-nezaplatenie poplatok-súdny</p>

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne

vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.